

Előfizetési ár:

egész évre 20 frt., félévre 10 frt. negyedévre 5 frt.
beiratási díj: 6 hasábos petitior...

AUTONOMIA

Előfizetési pénzek

a a lap kezeldét illető minden tárgyak a szerkesztőséghez (Lukatos utca 1 sz. a. I emeleten) ide sendöl

Hérmentetlen levelek el nem fogadtnak.

Kérjük azon igen tisztelt előfizetőinket, kik még a múlt évről, vagy a most lefolyt évnegyedről hátrálékban vannak, illetékiüket szerkesztőségünknek megküldeni sziveskedjenek.

A szerkesztőség.

X. X. június 10.

Minap „Tisztázzuk az eszméket“ című sorainkat közölve az „Autonomia“, a „M. Állam“ jun. 9-iki száma ugyancsak „Tisztázzuk az eszméket“ felirattal támadja meg egyrészt az „Autonomiát“, majd a fentt érintett cikk íróját, s végre magyarázatba bocsátkozik oly dolognak, melyet a kath. magyar világ réges régen tulhaldt dolognak tart csak azért, mivel kétsége abban nem volt.

Sohasem volt szándékunk a „M. Á.“ modorát követve moosk, gyantsítgató eszközökkel sikra szállani, s azért még a viszonybűnhitést is kerülve, csupán egyszerűen tiltakozunk: s az jobbérületet sértő modor ellen, melyet a „M. Á.“ polemikiában követ; az ügy szentsége, melyet képviselni akar, s az irodalom díszé megköveteli tőle, hogy elhagyván azon ösvényt, melyet eddigelé egyedárusítgált, valahára az Üdvözítő szellemében szóljon.

A dolog érdemére akarván valamit mondani, a „M. Á.“ említt cikkiünkre nézve jónak látja megjegyezni, miszerint nem sokat bajlódik a zagyvalék destillirozásával, hanem idézi az ele-ürt-csavart pontnak ezen passzát:

„Az illető kerületi esperest... összehíván a községbeli választókat... a községbeli (világi) elöljárók és plebános közreműködése mellett szavazattöbbséggel annyi követet jelöltet ki, ahány azon egyházmegyére esik.“

Az „Állam“ így ír tovább:

„Mit csinált ezzel az „Autonomia“? Itten okoskodik ő — a plebánosoknak csupán „közreműködéséről“ van szó, az pedig egy betűvel sem mondatik, hogy szavazhatnak is. Ergo. Ez a legferdebb okoskodás, mert tessék csak még egyszer megnézni, mi van a „plebános“ szó előtt. Ott áll, hogy „kath. (világi) elöljárók stb.“ Már most ebből, — ki nem látja be? — az következik (az Aut. szerint), hogy a jelenlevő kath. világi elöljárók sem szavazhatnak, mert a törvény nekik sem ad mákszemnyivel sem több közreműködési jogot, mint a plebánosnak! Eltekintve ez okoskodás viszonyított vonatkozásától, ez okoskodás szerint semmiféle gyűlés megtartásában „közreműködő“ elnökségnek sem lehetne szavazata, amit csakis a „M. Állam“ tanulságos cikkeiből tanul a kath. magy. világ! Ezt pedig ki fogja elhinni?“

Az „Állam“ aztán kihozza, hogy „a törvény értelmében man inconstancia veritas, hogy a papnak is van joga a világi követek választásában résztvenni, éppen úgy, mint van a világi kath. elöljáróknak.“

Ami a „csűrös-csavarás“ illeti, megjegyzem, hogy „közreműködni“ s „jelöltetni“ (midőn a jelöltöt nem jelölhet) nagyon egy dolog. Midőn én a „közreműködést“ irtam, már akkor gondoltam arra, hogy kap majd ezen az „Állam.“

Ami a papok kizárását illeti a világi követek megválasztásában, azt én a „magyar Montalambert v. Boussvet“ ellenében most is állítom. azon egyszerű okon, mert az „Állam“ okoskodása el nem fogadható.

Nem fogadható pedig el: 1) mert okoskodása csakugyan, hogy szavával éljek „ferde.“

Igaz, hogy a „választási szabályzatnak“ V. dik pontjában ott áll a „katholikus elöljáró“ a „plebános“ szó előtt, de mert ez így van, abból nem következik, hogy a plebánosok kizártaival a világi kath. elöljárók is vesztenék szavazatukat, azon egyszerű okon, mivel együttesen „jelöltetnek; a törvényt így nagy Magyarországon értelmezni, csak „magy. Montalambertek“ képesek. Nem magyarázhatni így azt, a „szabályzat“ szellemenél fogva, mely világosan nem más, mint, hogy a IV. pont kizárja a világiak szavazatát a papkövetre s megrendelvé az V. a világiaknak szavazatát a világiakra, belefoglalja magát a községi elöljárót is csak azon egyszerű okon, mivel világi ember. Az V. pont tehát, mig igenis egyáltalában csak „közreműködést“ enged pusztán a plebánosoknak, addig, mert világiakról szól, a községi elöljárót a szavazók közé helyezi sőt a szavazásból kizárja. De

2) a választások eddigelé tudomásomra esett gyakorlata — legáltalában püspöki megyénk területén — világosan azt mutatja, hogy a „választási szabályzat“ úgy fogantatott, amint mi azt értelmeztük, lévén a plebánosnak az V. pontban pusztán a „közreműködés“ meghagyva. Mikből — p — urra nézve következik, hogy „Si tacuisses...“

Voltak-e vizsgálatok soraink Gy a l o k a y urra nézve vagy sem? nem tudjuk; annyit azonban merünk hinni, hogy, ha ami soraink meg nem nyugtatták, az „Állam“ érdeklött cikke — ha nem ingerlékeny egyéniség is — fellázítja.

Ajánlók már végre a sz. ügy érdekében a „M. Államnak“ valahára — végre a szenvedélytelenséget, mely csak árt lapirodalmi működésnek; megszívlelését egy kitünő francia író következő szavainak: Toute erreur est fondée sur une verité, dont on abuse, s végre még akkor is, ha subventióra van szüksége — a német közmondást:

Leben und leben lassen. Isten velünk!

Tisztelt szerkesztő ur!

A „Magyar Állam“ f. évi jun. 8-ki számában „A teendők teendője“ című megerhelt névelkűli cikkemben 1-ör azt állítám, hogy a magyar törvényhozás, az 1868-ki 38. t. cz. I. fejezete által a tanítás kötelezettségét és kényszerítését ismerte el.

Ez ellen a szerkesztői jegyzet *) alatt azt mondja, hogy „czélszerűbben a tanítás jogát kellene alkalmazni.“ Én tehát a törvény határozatáról beszélek, és betűjét idézem: t. szerk. ur pedig a czélszerűségről beszél: a mi egészen más: és az új törvény által meghaladott szempont.

Továbbá azt mondom, hogy „az egyházi és világi felügyelők az iskoláztatás szabályozása nélkül az iskola ügyét egy toppal sem vihették odább.“

A szerk. jegyzet pedig azt mondja, hogy „az iskolai tanács felállítására ama rendelet hiánya mellett sem felesleges.“ a mit én egy szóval sem tagadtam, csak hogy a felügyelői és vezetői testületet az iskoláztatás nélkül sikeretlenek állítottam.

A szerk. jegyzet tehát megint nem a dologhoz vág.

Azután azt mondtam: ha az államra nézve a tan anyag, — t. i. a tantárgyak meghatározása nem közönös, akkor az alak, t. i. a tankönyvek sem lesznek közönösök.

Erre a szerkesztői jegyzet **) alatt egy (!) jel mellett azt mondja: „Mindent csak az állam. egy a nemzet egészen efeledt saját lábán járni.“ Mintha az 1806-ki Ratio educationistól kezdve egész a legutóbbi miniszteri felhívásig tankönyvek pályázati megírására, nem az állam hivta volna fel a szakfűrészeket! És mintha a nemzet ez által éppen megsántult volna!

Hiszen az alkotmányos kormány által kinek a lábán jár a nemzet? Nem a magán? „Angliában ilyesekbe az állam nem keveredik“, a hol felekezeti iskolák, vagy pedig saját felelőskormányal ellátott privat alapítványi collegiumok vannak; — megengedem: de már a kormány- vagyis az államiskolákban meghatározott munkákat, — pl. a jogásoknak menthetlenül szükség, egész a nyelviségig magukat kötni Coke és Blackstone commentarijához. — Lásd Csaplovics England und Ungern eine Parallele I. 6. Mi szükség is lett volna Disraelinak a mult évben az oktatási miniszterium felállítását sürgetni?

Ha pedig a szerk. jegyzet azt hiszi, hogy „Magyarország az angol culturával ugyan csak meg lehetne elégedve,“ akkor nyilvános, hogy már rég elfeledte, a mit az „Idők Tanujának“ 1860. évi január 25-ki számában irt, a hol szóról szóra ezek foglaltak: „Blanchairei iskolaegyletnek jelentése így kezdődik: „Ezen nagy (angol) nemzet tagjainak majd fele sem irti, sem olvasni nem tud; a másik felének nagy része pedig igen silány oktatásban részesült.“ stb. Tessék olvasni a francia munkát: a „Coup d'oeil sur l'Angleterre, pur Noel Mire Paris et Lyon 1853 a 60. 61 és köv. lapokon, a hol a tanítók nyomoru megvetett állása, az iskolaépületek elhagyottsága, a testi büntetések a tanodában, a tanoncok csekély száma, — a felsőbb oktatás méreg-drágasága, a középiskolák elhanyagoltsága Angolországban élénk színekkel festettek. Vajjon ily culturával lehetne Magyarország meglegedve?!”

Tessék csak a t. szerkesztő urnak idézett évi

Idők Tanujában Angolhon és az egyházi állam című azon számos cikkeket egy kissé recapitulálni, melyek a híres Margottinak hasonczimű munkájából szemelve, igazi győzelmeket képeztek akkori lapjának, és szerk. jegyzetnek alptalanságáról saját lapja által fog meggyőzetni.

Végre állítom cikkeimben, hogy az egység és egyformaság a tankönyvek nézve (a nyomda e helyett adja: „törvényekre“ nézve: „no de hisz ezt minden józan olvasó észreveszi, hogy nyomdahiába) a hitfelekezeti iskolákban is az erőnek és előmenetelnek feltétele leend.“

Ha a nyomdahiba kiigazított, akkor mire való az a kérdőjel? — Arra pedig, hogy az autonómiai országos tanács mellett működendő Studiorum comissiora kívánom az egyforma kath. tankönyvek szerkesztését ruháztni: nagy kategoriával kimondja a szerk. jegyzet, hogy már azt nem hiszi, hogy a protestansok maguknak az állam által elemi tankönyveket engedjenek ocsroyáltatni.“

En tehát kath. autonomia és comissioról, kath. iskolákról és tankönyvekről beszélek: a szerk. jegyzet pedig nem hiszi azt a protestansokról, az államról, a Corvináról, a mit én sem hiszek.

Mint hogy tehát a jegyzetek a cikket megszakgatni születtek: amde oda teljességgel nem illenek és nem állanak: munkám becsületének érdekében szükségesnek véltem ezen viszont megjegyzéseket sajtó utján koczkatatni.

Bacsák Imre, esp.-plebános.

Autonómikus mozgalmak.

Győrölb tegnap elkéave érkezett telegrammal értesítettünk, hogy ott az egyházmegyei választások véleges eredménye már kihirdetett.

E szerint az előkészítő aut. gyűlésre megválasztott: egyházi képviselőnek: Fábrián István.

Világi képviselőül szavazati többség szerint: gr. Zichy Henrik, Tóth Bálint, gr. Niczky Lajos, Ghyecz Kálmán, gr. Zichy Bódog és Gyapay Dénes. A két utolsó pöttag.

Pest-Lipótvárosban következő eredményel mentek tennap végebe a kath. auton. választások: Szavazattöbbséggel megválasztottak: Deák Ferencz, Ghyecz Kálmán, Ráth Károly, Kaeuz Gyula, Somich Pál, Szilágyi Virgil, gr. Nádasdy Lipót, br. Eötvös József. Pöttagokul Havas Ignác, Simon Florent, Seher Mihály és Szentkirályi Mór.

A római kath. autonomia érdekében f. június hó 13. napján, délelőtti 10 órakor a megyeházi teremben magánértekezlet fogván tartatni, tisztelt főkérteket a rom. kath. hitvallás képviselőtársak: sziveskedjenek a mondott helyen és időben tartandó magánértekezletben minél nagyobb számmal megjelenni. — Kelt Pesten, június 13-án 1869. — A mult magánértekezlet id. elnöksége által.

Főtisztelőndő szerkesztő ur! Tinnye (pestmegye) plebániában a f. év jun. 20-án Pesten tartandó országos kath auton. szervező gyűlésre küldendő világi követek megválasztása határnapja f. hó 3-ik napjára tűzvetvén ki, a 93 öszeirt választó köztül, az iskola terem, mint a választás helyére csak is nagy nehezen lehetett 24 szavazót összehajtatni, kiknek a választási elnök főt. Dr. Padosz János ker. esperes és számbéki plebános ur egy felvilágosító beszédben a választás czélját előadván, a Székesfehérvár püspöki megye részére megválasztandó követekül hat kath. férfiut ajánlott, névszerint Gróf Cziráky János, gr. Zichy Ferdinand, Szögyény László, Horváth László, Kolozs-vary Miklós és Zsombory Ede urak személyében, — kiket azonban itt a nép köztül senki sem ismer, — s így történt, hogy az ajánlottak egynek kivételével meg is választattak, és pedig:

Rendes követekül:

Gróf Cziráky János. Gróf Zichy Ferdinand orsz. gyűlt. képv. Szögyény László fehérm. főispán. Simonits László helybeli közbirtokos.

Pöttkövetekül:

Kolozs-vary Mtklós tabjdi közbirtokos. Zsombory Ede székesfehérvári ügyvéd.

Szomorú dolog, hogy itt is, mint más helyütt az intelligencia félre vonult, és semmi részvétet nem mutatott a választás iránt és az urali osztályból megválasztott közbirtokos uron kívül senki sem jelent meg; holott e fontos cselekvény jó eleve nemcsak a templomban kihirdetett, de 10 nappal előbb a templom ajtajára ki is függesztetett.

Egyébkint az ügy fontossága nagyobb érdekeltéget érdemelt volna.

Papi jelöltünk Kuti Márton megválasztása nem csak bizonyos, de mint hiszem, a győzelem fényesen ut ki. Mi kik őt ismerjük, csak örültünk, hogy e nem mindennapi tehetséget, kibén a szilárd jellem a buzgó vallásossággal és hazafiasággal párosul, bizhatjuk meg, és bízunk is, hogy érdekeinket megvédeni fogja is, akár ja is.

T. szerkesztő ur! A székesfehérvári püspöki megyében létező Erd. caperei kerületben befejezett autonómikus választások eredménye következő, megválasztattak egyhangulag:

Tétényben id. gr. Hugonnay Kálmán, Szögyény László feh. m. főispán, Horváth Döme, Horváth László, pöttagok: Zsombory Ede, Korizmics László.

Diósdon: Horváth Döme, gr. Zichy Nándor, Micsky Zsigmond, Schwartz Gyula, pöttagok: Horváth László, Zsombory Ede.

Promotor és Albertfalván: Szögyény László, Horváth Döme, Horváth László, Verebi Vég h János. Pöttagok: Gr. Cziráky János, gr. Zichy Nándor.

Erd és Buttán: Szögyény László, Horváth László, Horváth Döme, gr. Zichy Jenő. Pöttagok: Vég h János Kolozs-vary Miklós.

Ercsiben. Br. Eötvös József, gr. Zichy Jenő, gr. Zichy Nándor, Horváth László. Pöttagok: Zuber József, König Jakab tétényből.

Ráczkeresztúron. Gr. Cziráky János, gr. Zichy Nándor, gr. Eszterházy László, Vég h János. Pöttagok: Horváth László, gr. Battyányi László.

Mártonvásáron. Gr. Zichy Jenő, Horváth László, Micsky Zsigmond, Kozel István. Pöttagok: Zuber József, Zsombory Ede.

Tárnokon. Gr. Zichy Jenő, Horváth László, Micsky Zsigmond, Kozel István. Pöttagok: Zuber József, Zsombory Ede.

Sóskúton. Gr. Zichy Jenő, Horváth László, Zsombory Ede, Kozel István. Pöttagok: Juraszek Ferencz, König Jakab.

Pusztazámoren. Gr. Zichy Nándor, Fiáth István, Horváth László, Micsky Zsigmond. Pöttagok: Zsombory Ede, Zuber József.

Török Bálint. Gr. Cziráky János, Horváth Döme, Szunyogh János, Riesz Rezső. Pöttagok: Beöthy Lajos, Horváth László. T.

Rakomar, egrí foggye jun. 10. 1869.

Tudomás végett röviden jelzem az autonómikus választások eredményét. Kerületünkben, mely kilencz plebániát és 1240. szavazóképes egyént számít, a közméltányosság szempontjából kijelölt autonómikus követe névsora oly csekély hatást gyakorolt, hogy az egész kerületben 17. kath. egyén kapott majd több majd kevesebb szavazatot e tisztas állásra. Egyetemes szavazati nyertek mégis: b. Vécsey József, Répászky Alajos, gr. Szapáry Gyula, Muhoray N. jász. Felsőbb papi nyomásról szó sem lehet; hol nyomás uralkodik, szabadságról beszélni senki sem fog. Tanácskozás, egyetértés hasznos közvetítő; az erők és tehetségek szétforgatása káros.

Rahon ahol a főkegyházakkal együtt 506 szavazóképes iratott be. — Folyó hó 6-án volt a választás. Közfelkiáltás és helyesléssel megválasztottak:

b. Vécsey József, főispán; Bodnár István, ügyvéd; Répászky Alajos ügyvéd; V. Kovách László, képviselő; Muhoray J. gr. Szapáry Gyula.

Pöttagokul: Jekelfalussy Lajos; Brezovay László; gr. Almásy György.

Ezekon kívül a többi plebániákon nyertek még szavazatot: Király Al., Orczy Gyula, Oroz József, Szomjas József, Kállay Emanuel képviselő, Vidliczky József képviselő. Babcis István, Németh Albert is proponáltott egyik választó által, de szavazatiány miatt kimaradt.

Jó sikert a reményekhez! K. J. K. U. i Papi jelöltre nézve tudomásom szerint hat ágra szakad a közvélemény, jöllehet a leghatalmasabb, a hetedik, visszalépett. Ez m. L. éva y Sándor. Neveket említani késő.

Abán, jun. 6-án.

Főtisztelőndő szerkesztő ur! A kúszóbb álló kath. önkormányzatot előkészítő országos vegyes tanácsba küldendő 4 világi képviselőnek és két pöttagnak megválasztása Abán — Székes-Fehérvári püspökmegyében — folyó hó 3-án következő eredménnyel történt. Gr. Cziráky János, Gr. Zichy Nándor, Gr. Zichy Jenő és Horváth László 1-ső alipán egyhangulag; pöttagoknak: Báro Miske Imre és ifju Szögyény László szavazattöbbséggel lettek megválasztva. H. A.

